

Nr 25.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om framläggande för innevarande års riksdag av förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft nio inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

inom *första* kammaren

nr 221 av herr *Weiland*,

nr 314 av herr *Petrén*,

nr 315 av herrar *Näslund* och *Andersson*, *Axel*, och

nr 359 av herr *Lindblom m. fl.* samt

inom *andra* kammaren

nr 293 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Löfroth*,

nr 405 av herr *Boman* i Kieryd *m. fl.*,

nr 411 av herrar *Åqvist* och *Widén*,

nr 465 av herr *Ohlin m. fl.* och

nr 469 av herrar *Dahlgren* och *Holmberg*.

I motionerna I: 221 och II: 293, vilka äro likalydande, har anhållits, "att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer, att förslag om provisoriskt förbättrad sjukpenningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen måtte framläggas för innevarande års riksdag i så god tid, att erforderliga lagändringar skola kunna beslutas träda i kraft fr. o. m. ingången av år 1953".

I likalydande motionerna I: 314 och II: 405 hemställles, att riksdagen måtte besluta om ändrade ersättningsgrunder i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. De föreslagna ändringarna innebära höjning av livräntebeloppen m. m. på sätt framgår av den nedan lämnade redogörelsen.

I likalydande motionerna I: 315 och II: 411 yrkas, att riksdagen måtte besluta om vissa ändringar i 1, 8 och 14 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och av motsvarande bestämmelser i militärersättningsförordningen. De i motionerna berörda frågorna avse invaliditets-

bedömningen, ersättning för skada på konstgjord lem eller annan protes samt ersättningsrätten för olycksfall i skogsarbetarförläggningar m. m. En närmare redogörelse för yrkandena lämnas nedan.

I motionerna I: 359 och II: 465, vilka äro likalydande, hemställes, "att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en snabbutredning syftande till införande av indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar".

I motionen II: 469 hemställes, "att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av de nu gällande bestämmelserna om sjukpenning och ersättningar av olika slag som utgå enligt lagarna om olycksfall i arbete, att desamma justeras uppåt med minst 30 procent och att dessa nya bestämmelser träda i kraft den 1 juli 1952".

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till motionerna.

I. Ny sjukpenningsskala m. m.

(Motionerna I: 221 och II: 293 samt II: 469)

Enligt *lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete* är i princip envar arbetare försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete. Kostnaderna för försäkringen bestridas, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivarna (1 §). Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, som för ändamålet bildats av arbetsgivare (4 §). Arbetsgivare är berättigad dels att för olycksfall i arbete försäkra arbetare, som ej omfattas av den obligatoriska försäkringen, dels att försäkra arbetare även för olycksfall utom arbetet.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbete, skall till honom utgivas ersättning enligt bestämmelserna i 6 §. Enligt 1 mom. skall i ersättning tillhandahållas honom erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel, såsom kryckor, konstgjorda lemmar och glasögon. Om olycksfallet medfört sjukdom, som varat mer än två dagar efter dagen för olycksfallet, utgives enligt 2 mom. från och med dagen efter sistnämnda dag *sjukpenning* så länge sjukdomen förorsakar förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst en fjärdedel. Vid förlust av arbetsförmågan utgives för varje dag hel sjukpenning, bestämd i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst på sätt nedan angives, och vid nedsättning av arbetsförmågan sjukpenning med det lägre belopp för dag som svarar mot graden av nedsättningen.

Hel sjukpenning utgår enligt följande tabell:

Den årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp			
till kronor	men ej till kronor	utan familjetillägg		med familjetillägg	
		kronor	öre	kronor	öre
—	1 785	3	50	5	—
1 785	2 040	4	—	5	50
2 040	2 295	4	50	6	—
2 295	2 805	5	—	6	50
2 805	3 315	6	—	7	50
3 315	3 825	7	—	8	50
3 825	4 335	8	—	9	50
4 335	4 845	9	—	10	50
4 845	5 355	10	—	11	50
5 355	5 865	11	—	12	50
5 865	6 375	12	—	13	50
6 375	6 885	13	—	14	50
6 885	—	14	—	15	50

Uppgår den skadades årliga arbetsförtjänst ej till ettusensexhundra kronor, skall beloppet av hel sjukpenning för tiden till och med den månad, varunder den skadade fyller aderton år, och för tiden från och med månaden näst efter den, varunder han fyllt sextiosju år, nedsättas till tre kronor, om den skadades årliga arbetsförtjänst uppgår till minst ettusentvåhundra kronor, och till två kronor, om den årliga arbetsförtjänsten understiger ettusentvåhundra kronor.

Om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst en tiondel, utgives i enlighet med bestämmelserna i 6 § 3 mom. *livränta* under tiden, utgörande för år räknat

a) vid förlust av arbetsförmågan ett belopp motsvarande två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, beräknad på sätt i 9 § sägs, och

b) vid nedsättning av arbetsförmågan den del av nyssnämnda belopp som svarar mot graden av nedsättningen.

Medför olycksfallet förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av denna med minst tre tiondelar, förhöjes livränta för tiden från och med månaden näst efter den, varunder den skadade fyllt aderton år, till och med den månad, varunder den skadade fyller sextiosju år, till ett årligt belopp, motsvarande

a) vid förlust av arbetsförmågan elva tolfjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, beräknad på sätt i 9 § sägs, och

b) vid nedsättning av arbetsförmågan ett mot graden av nedsättningen svarande belopp av sagda arbetsförtjänst, minskat med en tolfedel av denna.

Medför olycksfallet förlust av arbetsförmågan och tillika behov av särskild vård som ej avses i 1 mom., förhöjes livränta under den tid förhållandet varar med ett årligt belopp, bestämt med hänsyn till vårdbehovets omfattning, högst ettusenåttahundra kronor för år räknat (vårdbidrag).

Om olycksfallet medfört arbetarens död skall jämlikt 7 § i ersättning utgivas dels begravningshjälp och dels livräntor till efterlevande. Livräntorna beräknas efter den avlidnes årliga arbetsförtjänst enligt vissa närmare angivna regler.

I 9 § givas föreskrifter om hur den årliga arbetsförtjänst, som omförmäles i 6 och 7 §§, skall beräknas. Där stadgas bl. a., att om den årliga arbetsförtjänsten överstiger 7 200 kronor tages det överskjutande beloppet ej i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten 900 kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Ersättningsbestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen erhöilo sin nuvarande lydelse vid 1948 års riksdag. Närmast dessförinnan utgjorde maximibeloppet av den årliga arbetsförtjänsten 4 800 kronor och minimibeloppet 450 kronor. Vidare sänktes då karenstiden för rätt till sjukpenning från tre till två dagar, och en ny sjukpenningsskala infördes, differentierad efter försörjningsbördan på sätt framgår av det ovan anförda.

I sitt utlåtande nr 42 till 1948 års riksdag i anledning av propositionen med förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen anförde *andra lagutskottet* bl. a. följande.

I de lägsta sjukpenningklasserna kan sjukpenning med familjetillägg enligt de i propositionen föreslagna reglerna i vissa fall överstiga den förlorade arbetsinkomsten. Departementschefen har icke ansett det vara nödvändigt med några särbestämmelser till förhindrande av överkompensation i dylika fall. Utskottet finner ej skäl att i detta sammanhang föreslå några sådana särbestämmelser. Frågan om överkompensation bör emellertid ägnas särskild uppmärksamhet vid socialvårdskommitténs fortsatta utredning rörande revision av olycksfallsförsäkringslagstiftningen.

I sitt betänkande med förslag till yrkesskadeförsäkringslag m. m. (SOU 1951: 25) har *socialvårdskommittén* bl. a. föreslagit, att maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänstens beräkning skall höjas från 7 200 till 9 000 kronor. Om de allmänna levnadskostnaderna ett visst år både under mars och juni utvisa ökning eller minskning med minst tio procent i förhållande till läget vid lagens ikraftträdande, skall detta — enligt förslaget — från följande årsskifte föranleda anpassning av nyssnämnda maximibelopp med motsvarande hela tiotal procent. Motsvarande ändringar skola vidtagas i sjukpenningsskalan. Ändringarna skola fastställas av Kungl. Maj:t, och socialstyrelsen skall verkställa erforderliga beräkningar.

Kommittén, som ansett ett borttagande av skattefriheten för sjukpenning

icke böra förordas, har vid utarbetandet av bestämmelser om sjukpenningarnas beräkning sökt uppställa regler, som leda till att ersättningsbeloppen bli av lämplig storlek i förhållande till den skadades arbetsförtjänst efter källskatteavdrag. I sitt förslag har kommittén fasthållit vid principen om sjukpenningens gradering efter såväl arbetsinkomst som försörjningsplikt. Hänsyn till försörjningsplikten har dock icke tagits som nu genom ett i alla sjukpenningklasser lika familjetillägg utan genom en anordning med separata skalor för familjeförsörjare och ensamstående. På grund av sjukförsäkringsfrågans läge har kommittén icke ansett det motiverat att låta de i sjukförsäkringslagen stadgade sjukpenningbeloppen vara normerande vid revisionen av olycksfallsförsäkringen. I kommitténs förslag till sjukpenningsskalor har minimisjukpenningen för reguljära fall upptagits till 4 kronor för ensamstående och 5 kronor för försörjare. En särbestämmelse med lägre minimibelopp för dem, som äro under 18 eller över 67 år, och för höggradiga invalider har bibehållits. Maximisjukpenningen föreslås till 16 kronor för ensamstående och 18 kronor för försörjare, i båda fallen vid en arbetsförtjänst om minst 9 000 kronor.

Kommittén har föreslagit följande sjukpenningsskala:

Den försäkrade sammanlever med hustru eller (och) har hemmavarande barn eller adoptivbarn under 16 år			Den försäkrade sammanlever <i>ej</i> med hustru och har <i>ej</i> hemmavarande barn eller adoptivbarn under 16 år		
Den i 12 § omförmälda årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp	Den i 12 § omförmälda årliga arbetsförtjänsten uppgår		Sjukpenningens belopp
till kronor	men ej till kronor	kronor	till kronor	men ej till kronor	kronor
—	2 160	5:—	—	1 800	4:—
2 160	2 430	5:50	1 800	2 100	4:50
2 430	2 700	6:—	2 100	2 400	5:—
2 700	3 240	7:—	2 400	2 700	5:50
3 240	3 780	8:—	2 700	3 300	6:—
3 780	4 320	9:—	3 300	3 900	7:—
4 320	4 860	10:—	3 900	4 500	8:—
4 860	5 400	11:—	4 500	5 100	9:—
5 400	6 000	12:—	5 100	5 700	10:—
6 000	6 600	13:—	5 700	6 360	11:—
6 600	7 200	14:—	6 360	7 020	12:—
7 200	7 800	15:—	7 020	7 680	13:—
7 800	8 400	16:—	7 680	8 340	14:—
8 400	9 000	17:—	8 340	9 000	15:—
9 000	—	18:—	9 000	—	16:—

II. Indextillägg å livräntor.

(Motionerna I: 359 och II: 465)

Här må anmärkas, att enligt *förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.* utgivas — för att höja ersättningsnivån i äldre skadefall — procentuella tillägg av statsmedel till vissa ersättningstagare enligt olycksfallsförsäkringslagen och åtskilliga andra med denna närbesläktade författningar. Tillägg utgå å sjukpenning eller livränta enligt differentierade skalor.

Vidare må här anmärkas, att i propositionen nr 81 till *innevarande riksdag* föreslagits förhöjda tillägg av statsmedel till vissa livräntetagare enligt 1901 års olycksfallsersättningslag.

I propositionen nr 97 till *1950 års riksdag* med förslag till ovannämnda förordning om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. anförde *föredragande departementschefen* bl. a. följande.

Under den tid, som förflutit sedan 1916 års lag trätt i kraft, har lagen ändrats vid flera tillfällen, därvid försäkringsförmånerna förbättrats undan för undan. Med hänsyn till att försäkringen baserats på avgifter, uträknade efter försäkringsmässiga grunder och bekostade av arbetsgivarna, ha de i lagstiftningen vidtagna förbättringarna icke ansetts böra göras tillämpliga på redan inträffade olycksfall. I enlighet härmed får varje försäkringshavare ersättning efter de regler, som gällde när olycksfallet inträffade. Detta jämte den höjning av lönenivån, som efter hand ägt rum, har medfört att ersättningarna äro lägre ju längre tillbaka i tiden olycksfallet ligger.

Under förarbetena till 1946 års ändringar i olycksfallsförsäkringslagen uppkom fråga att bereda skälig kompensation åt de försäkringshavare, som till följd av tidigare maximeringsregler eller eljest oförmånligare ersättningsgrunder blivit avsevärt sämre ställda än de skolat bli, om senare bestämmelser lagts till grund för ersättningens bestämmande. Vid anmälan i statsrådet av ärendet framhöll jag att detta spörsmål lämpligen borde övervägas av socialvårdskommittén vid dess fortsatta utredning rörande revision av olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Riksdagen har sedermera — jfr andra lagutskottets utlåtande nr 44 till 1948 års riksdag — understrukit hur angeläget det är att ett förslag till frågans lösning snarast förelägges riksdagen.

Socialvårdskommittén har, såsom framgår av det ovan anförda, förordat en automatisk reglering av maximibeloppet för den årliga arbetsförtjäntens beräkning.

Även frågan om *indexreglering av löpande ersättningar* har upptagits till behandling av kommittén. Då enligt kommitténs mening denna fråga

hängde nära samman med problem, som kommittén icke hade att behandla, har kommittén inskränkt sig till att understryka angelägenheten av att hithörande frågor ägnas all uppmärksamhet från statsmakternas sida. Kommittén har härom anfört bl. a. följande.

Smärre ändringar i pris- och lönenivåerna böra icke medföra några ändringar i grunderna för ersättningstilläggen. Skulle emellertid penningvärdeförsämringen fortskrida, kan fråga uppkomma icke blott om höjning av de utgående tilläggen utan även om utgivande av tillägg i fall, som inträffat senare än år 1948.

Socialvårdskommittén framlade på sin tid förslag om de nu utgående ersättningstilläggen och har ovan föreslagit en reglering av maximibeloppen för nya fall efter levnadskostnaderna. I överensstämmelse med det betraktelsesätt, som därvid varit vägledande för kommittén, finner kommittén det angeläget att det allmänna sörjer för att de utgående ersättningarna icke förlora sitt realvärde. Frågan om indextillägg på dessa förmåner måste dock bedömas i sammanhang med motsvarande spörsmål beträffande andra sociala förmåner. Detta är nödvändigt redan av den anledningen, att en avvägning måste ske mellan de olika reformer, som konkurrera om de för socialpolitiken tillgängliga medlen. Nämnas bör även att likartade spörsmål som beträffande ersättningarna från den obligatoriska försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen m. m. uppkomma beträffande ersättningar på grund av frivillig försäkring enligt samma lag, ersättningar från den obligatoriska trafikförsäkringen m. m.

Då frågan om indextillägg till ersättningar från den obligatoriska olycksfallsförsäkringen sålunda hänger nära samman med problem, som socialvårdskommittén icke har att upptaga till behandling, måste kommittén här inskränka sig till att understryka angelägenheten av att hithörande frågor ägnas all uppmärksamhet från statsmakternas sida.

För närmare kännedom om kommitténs överväganden får utskottet hänvisa till betänkandet, SOU 1951: 25 sid. 238—242.

Fyra ledamöter i kommittén (Birke, Hagård, Hartmann och Nordgren) anförde angående ifrågavarande spörsmål i särskilt yttrande följande:

Vi instämma helt i kommitténs uttalande om angelägenheten "att det allmänna sörjer för att de utgående ersättningarna icke förlora sitt realvärde", en princip som kom till uttryck redan i kommitténs betänkande med förslag till ny folkpensionslag. Däremot kunna vi inte dela kommittémajoritetens uppfattning, att realiserandet av denna princip skulle för yrkes- skadelivräntornas del behöva hänskjutas till ett större sammanhang än yrkesskadornas.

Den avgörande synpunkten på frågan om upprätthållandet av löpande livräntors realvärde bör, enligt vår mening, vara följande. En yrkesskadad, som drabbats av en bestående och väsentlig nedsättning av sin arbetsförmåga, är i behov av ett köpkraftstillskott som inte tål nämnvärd värdeminskning, om den standard som statsmakterna tillförsäkrat honom verkligen skall kunna upprätthållas. Den sålunda erforderliga standardgarantin kan näppeligen ges i annan bindande form än en automatisk indexreglering.

Först sedan denna grundläggande garanti åstadkommits anmäler sig här, liksom beträffande andra pensioner, önskemålet att giva förmånstagarna del också av sådan allmän standardförbättring som kan inträda sedan förmånen börjat utgå.

Att tillämpa den av oss anförda huvudsynpunkten på livräntetagare enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna eller ersättande författningar är ett rättvisekrav, som enligt vår mening i hög grad skärpts genom tvenne på senare år genomförda reformer, nämligen 1950 och 1951 års lagstiftning om indextillägg på folkpensioner samt 1950 års lagstiftning om ersättningstillägg på äldre yrkesskadelifvräntor. Den förra lagstiftningen har angivit *metoden* för den indexreglering vi efterlysa, och den senare har lagt en användbar *grund* för ändamålet. I båda fallen har vidare statsmakterna åtagit sig att bestrida kostnaderna direkt med statsmedel, en finansieringsform som under rådande förhållanden uppenbarligen måste anlitas också för den reform vi avse.

När vi, trots detta, icke ansett oss kunna direkt påyrka en sådan komplettering av kommittéförslaget att en indexreglering av livräntorna skulle genomföras i omedelbart sammanhang med övriga reformförslag, så har detta sin orsak i behovet av vissa kompletterande utredningar. Dessa bör, enligt vår mening, förutom på de lagstiftnings- och utbetalningstekniska spörsmålen, främst inriktas på frågorna vid vilken undre invaliditetsgrad indextilläggen bör inträda, samt huruvida de skola omfatta också ålderspensionärerna enligt folkpensionslagen, ävensom vissa anhöriga till genom yrkesskada omkommen person. För det slutliga ståndpunktstagandet härvidlag lär det också kunna bli av betydelse till vilka resultat den pågående folkpensionsrevisionen kan komma att leda.

Med hänvisning till det anförda finna vi det angeläget att frågan om indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna eller ersättande författningar snarast möjligt måtte föras fram till lösning genom en specialutredning.

III. Invaliditetsbedömningen m. m.

(Motionerna I: 315 och II: 411)

Utöver de bestämmelser i *olycksfallsförsäkringslagen*, för vilka redogjorts under punkt I, må här anmärkas, att i 8 § i nämnda lag stadgas, att vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, hänsyn skall tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder ock kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

Vidare må erinras om att 14 § i lagen innehåller bestämmelser om sättet för utbetalning av ersättningar m. m.

1. Invaliditetsbedömningen.

I *motionerna* sägs, att anledning icke borde föreligga att uppskjuta genomförandet av socialvårdskommitténs i förslaget till yrkesskadeförsäkringslag m. m. framlagda förslag om invaliditetsbedömningen. Fördenskull borde 8 § olycksfallsförsäkringslagen ersättas med bestämmelserna i 13 § av kommitténs förslag. I första stycket i denna paragraf kunde lämpligen göras ett tillägg, motsvarande den i 8 § sista punkten olycksfallsförsäkringslagen intagna föreskriften om beaktande av förutvarande skada eller lyte.

I samband med ändringen av 8 § olycksfallsförsäkringslagen borde enligt motionärerna i 14 § samma lag tilläggas en av socialvårdskommittén föreslagna bestämmelse (19 § 1 mom. andra stycket) om befogenhet för försäkringsrådet att meddela föreskrifter om engångsutbetalning av livränta till den skadade, i den mån livräntan skulle för viss tid, under vilken anpassning efter skadans verkningar beräknades inträda, utgå med högre belopp än därefter.

Motsvarande ändringar föreslås i militärsättningsförordningen.

13 § i *socialvårdskommitténs* förslag till lag om försäkring för yrkesskada m. m. är av följande lydelse:

Vid bedömande, i vad mån skadan åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas till skadans beskaffenhet och inverkan ej blott på den skadades förmåga i allmänhet att bereda sig inkomst av arbete utan även på hans förmåga att bedriva sitt yrke.

Udengår den skadade yrkesutbildning, som är ägnad att väsentligt minska skadans inverkan på hans förmåga att framdeles bereda sig arbetsinkomst och som, med hänsyn till skadans beskaffenhet, utbildningens omfattning och omständigheterna i övrigt, kan anses huvudsakligen syfta därtill, skall vid bedömande av arbetsförmågans nedsättning under utbildningstiden även beaktas i vad mån utbildningen medför hinder för den skadade att utföra förvärvsarbete. Vid bedömande av arbetsförmågans nedsättning efter utbildningens upphörande må, om utbildningen kan antagas hava varaktigt minskat skadans inverkan på arbetsförmågan, skäligen hänsyn tagas därtill.

19 § 1 mom. andra stycket i samma lag är av följande lydelse:

Försäkringsrådet äger meddela föreskrifter om engångsutbetalning av livränta enligt 10 §, i den mån livräntan skall för viss tid, under vilken anpassning efter skadans verkningar beräknas inträda, utgå med högre belopp än därefter.

Socialvårdskommittén har bl. a. anfört följande:

Av det anförda framgår att invaliditetsbedömningen enligt kommitténs

mening alltfört måste väsentligen regleras i rättspraxis. Vissa ändringar böra emellertid göras i de gällande bestämmelserna. Huvudregeln är nu att hänsyn skall tagas icke blott till *skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete*, utan också till *skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga*. Det förstnämnda ledet innehåller visserligen en hänvisning till skadans beskaffenhet (den "fysiska" invaliditeten) men får, läst i sitt sammanhang, anses syfta på den allmänna "ekonomiska" invaliditeten (skadans antagna betydelse för den skadades förmåga i allmänhet att bereda sig arbetsinkomst). Kommittén föreslår att detta led ändras till *skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att bereda sig inkomst av förvärvsarbete*. Denna formulering ger uttryck för att ersättningarna syfta till att kompensera även bortfall av inkomst utöver det för den skadades försörjning nödvändiga beloppet. Det andra ledet i bestämmelsen skall enligt kommitténs förslag omformuleras till att avse *skadans inverkan på den skadades förmåga att bedriva sitt yrke*. Speciell betydelse i detta hänseende bör tilläggas skadan icke blott då den i särskild grad inverkar på vissa färdigheter, utan även då den — såsom fallet kan vara beträffande silikos m. m. — visserligen icke inverkar på den skadades förmåga att fullgöra de i yrket förekommande arbetsuppgifterna men ändock giver anledning till att han — av profylaktiska skäl — får lämna sitt kvalificerade yrkesarbete.

Den skadades ålder och kön samt tidigare skada eller lyte torde icke böra uppräknas bland de faktorer, som skola inverka på bedömningen. De ha nämligen betydelse endast indirekt.

Att invalidernas tillvänjningssvårigheter höra till de omständigheter, som böra beaktas, behöver icke angivas särskilt i lagtexten. Det torde få ankomma på rättspraxis att avgöra om och i vilken utsträckning en anordning med särskilda, schematiskt bestämda tillvänjningsersättningar böra träda i stället för den avvägning av livräntorna, som kan åstadkommas genom beräkning av olika invaliditetsgrader för tillvänjningstiden och efterföljande tid. Då det emellertid kan visa sig lämpligt att tillvänjningsersättning i vissa fall utbetalas i form av ett särskilt tillägg till livräntan, föreslår kommittén, att försäkringsrådet skall äga rätt att meddela föreskrifter beträffande utbetalningen av dylika ersättningar.

I fråga om hänsynstagande till yrkesutbildning av beskaffenhet att minska skadans inverkan på arbetsförmågan föreslår kommittén bestämmelser av samma innehåll som de i 1950 års militärsättningsförordning intagna. Kommittén förutsätter, att de bidrag, som partiellt arbetsföra kunna erhålla i form av stipendier m. m. under utbildningstid, komma att i erforderlig mån anpassas efter försäkringsförmånerna.

Sedan år 1948 ha i vissa fall särskilda ersättningar av statsmedel utgivits till arbetstagare som drabbats av silikos. Ersättningarna ifråga, högst 700 kronor om året, utbetalas till arbetstagare, vilka på grund av silikosen blivit oförmögna till arbete eller övergått till annan sysselsättning och därigenom fått vidkännas inkomstminskning, som icke kompenseras av livränta. Att denna anordning infördes — såsom ett provisorium i avvaktan på lagrevisionen — berodde främst därpå, att ersättningsberättigande invaliditet en-

ligt praxis icke ansetts föreligga i fall, när begynnande silikosförändringar konstaterats men arbetaren varit fri från egentliga sjukdomssymptom.

De ovan föreslagna ändringarna i bestämmelserna om invaliditetsbedömningen torde vara fullt tillräckliga för att ersättning skall kunna i skälig utsträckning medges i de här avsedda silikosfallen. De närmare reglerna för bedömningen få bli en tillämpningsfråga. Skälig hänsyn bör liksom i andra fall tagas till omständigheterna i det särskilda fallet. Enär anpassningsproblemet här ofta träder i förgrunden, torde en anordning med "tillvänningslivräntor" kunna få speciell betydelse i dessa fall. Att bestämma varaktiga ersättningar i direkt relation till den faktiska inkomstminskningen torde vara lika olämpligt i silikosfallen som i andra fall. Nämnas må att om invaliditetsgraden bestämmes till 20 procent, kommer livräntan till en arbetare med en årlig arbetsförtjänst av 6 000 kronor att utgöra 800 kronor för år.

2. Skada på konstgjord lem eller annan protes.

Motivärerna anse, att den av socialvårdskommittén i förslaget till yrkeskadeförsäkringslag i 3 § 3 mom. andra stycket upptagna bestämmelsen angående protesskador bör intagas i 1 § olycksfallsförsäkringslagen.

Motsvarande ändring föreslås i militärsättningsförordningen.

3 § 3 mom. andra stycket i nämnda förslag är av följande lydelse:

"Skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning skall, när omständigheterna tala därför, likställas med kroppsskada."

I motiveringen till denna bestämmelse anför socialvårdskommittén bl. a. följande.

Ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen utgår när "arbetare skadats till följd av olycksfall" (6 § 1 mom.). Skador på kläder och andra tillhörigheter medföra icke ersättningsrätt enligt lagen. Tills på sistone ansågs icke heller skada på konstgjord lem eller annan protes vara ersättningsberättigande skada. Ersättning för skadad tandprotes utgavs dock i tämligen stor utsträckning när även naturlig tand eller del därav — t. ex. stötdand till guldbrygga eller roten till stifttand — skadats vid olyckstillfället: dylika ersättningsfrågor voro ofta svårbedömliga. I januari 1950 skedde en praxisändring i fråga om fasta tandproteser; med hänsyn till det stadigvarande sätt, på vilket dessa anordningar äro förenade med kroppen, ansågs skada å dylik anordning kunna betraktas som i 1 § olycksfallsförsäkringslagen avsedd skada, även när samtidig skada å naturlig del av tand icke föreläge (BD nr 839/1948). Socialvårdskommittén vill för sin del förorda ytterligare utvidgning av ersättningsrätten och föreslår i detta syfte en bestämmelse, att skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning skall likställas med kroppsskada, när omständigheterna tala därför (3 § 3 mom. 2 st.). Ersättning för skada å löstagbar protes bör enligt kommitténs mening i regel utgå, när skadan inträffar under sådana omständigheter, att om den naturliga lemman varit i behåll, skada kunde i stället ha uppkommit på denna. Ersättningsrätten bör icke omfatta skador, som kunna tillskrivas dålig hållfasthet till följd av förslitning eller som eljest bero på brister hos

protesen; i enlighet därmed bör ersättning såsom för skada till följd av olycksfall i arbete icke utgå exempelvis om en lös tandprotes lossnar och därigenom kommer till skada. Med konstgjorda lemmar böra ortopediska stödbandage m. m. kunna jämföras.

3. Olycksfall i skogsarbetarförläggningar m. m.

Socialvårdskommittén har i 3 § 2 mom. förslaget till yrkesskadeförsäkringslag upptagit följande bestämmelse:

2 mom. Vid bedömning, huruvida olycksfall i arbete föreligger, skall med olycksfall på arbetsområdet jämföras

a) olycksfall under färd till eller från arbetsstället, när färden föranledes av och står i nära samband med arbetsåtagandet, och

b) olycksfall i skogshärbärge eller annan förläggning, där den försäkrade har bostad i anledning av arbetsåtagandet.

I yttrande över förslaget har *riksförsäkringsanstalten* funnit skäligt att i fråga om skogsarbetare och andra arbetare, som inkvarterats i skogshärbärge eller därmed jämförlig förläggning, olycksfall inom förläggningen jämföras med olycksfall på arbetsområdet; tillräckliga skäl att utsträcka försäkringsskyddet till att gälla olycksfall i annan förläggning har anstalten icke ansett föreligga.

Motionärerna hemställa, att den av socialvårdskommittén föreslagna bestämmelsen om förläggningsolycksfallen, modifierad på sätt riks-försäkringsanstalten åsyftat, intages i 1 § olycksfallsförsäkringslagen.

Socialvårdskommittén har, i sitt ovannämnda betänkande angående förevarande spörsmål anfört följande.

Olycksfall i samband med skogsarbetares hushåll och sammanlevnad i skogskojor anses i regel icke som olycksfall i arbete. Detta gäller också beträffande olycksfall vid skogskörarens omvårdnad av sin häst i förläggningen.

Ej godkända fall: Olycksfall under huggning av ved till skogskoja (Ref. 1947: 9). Olycksfall under middagsrast vid utfodring av egen häst i förläggningstället (BD nr 6649/1945). Olycksfall vid eldsvåda i skogsbarack en söndagsmorgon (Ref. 1947: 11).

För *skogsarbetare och andra i förläggning inkvarterade arbetare* betraktas, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen för praxis, olycksfall under vistelse i förläggningen — t. ex. under vedhuggning för förläggningen eller under omvårdnad av arbetsredskap eller häst — vanligen icke som olycksfall i arbete. Både i Finland och Norge medges däremot i regel ersättning för sådana olycksfall. I den svenska lagstiftningen har på sin tid genom förordning år 1943 (nr 182) ersättning av statsmedel i dylika fall medgivits åt personer, vilka hade jämlikt tjänstepliktslagen uttagits till skogsarbete m. m.; ersättningsrätten omfattade bland annat olycksfall som

inträffade när den tjänstepliktige för tjänstepliktens fullgörande uppehöll sig i en till hans arbetsplats hörande förläggning. Enligt socialvårdskommitténs mening är det helt rimligt, att skogsarbetare m. fl. tillförsäkras försäkringsskydd för olycksfall i förläggning. Bestämmelsen ifråga bör ha det innehållet, att olycksfall i förläggningen jämföras med olycksfall på arbetsområdet. Därigenom kommer ersättningsrätten att föreligga utom när sådana särskilda omständigheter äro för handen, att olycksfallet icke kan anses ha sin grund i arbetsförhållandena.

IV. Militärsättningsförordningen och den s. k. omregleringsförordningen.

(Motionerna I: 314 och II: 405)

Vid 1950 års riksdag antogs en ny militärsättningsförordning och en särskild förordning angående omreglering av äldre ersättningar, vilka förordningar trädde i kraft den 1 juli 1950. De nya förordningarna ersatte tidigare, i väsentliga delar endast provisoriska bestämmelser om ersättningar till värnpliktiga och vissa andra kategorier av militär personal för kroppsskador, ådragna under militärtjänstgöringen.

I förordningen den 2 juni 1950 (nr 261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (militärsättningsförordning) ha ersättningsgrunderna för värnpliktiga anpassats efter de från 1949 års ingång gällande ersättningsgrunderna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Den beräknade årliga arbetsförtjänst, efter vilken ersättningsstorlek bestämmes, utgör för värnpliktig lägst 3 600 kronor; maximibeloppet utgör liksom enligt olycksfallsförsäkringslagen 7 200 kronor. Sjukpenning till värnpliktig vid arbetsoförmåga utgår med lägst 7 kronor och högst 14 kronor för dag eller, om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under 16 år, lägst 8 kronor 50 öre och högst 15 kronor 50 öre för dag. Livränta till värnpliktig vid helinvaliditet utgör intill 67 års ålder lägst 3 300 och högst 6 600 kronor för år, oräknat eventuellt vårdbidrag.

Enligt förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, den s. k. omregleringsförordningen, ha de i äldre skadefall utgående ersättningarna, som enligt tidigare gällande provisoriska bestämmelserna voro mycket olika för olika kategorier av värnpliktiga, omräknats efter en enhetlig skala. Livräntan vid helinvaliditet utgör för skadade i åldern 25—67 år 4 200 kronor för år, oräknat eventuellt vårdbidrag. Omregleringsförordningen är tillämplig även å vissa andra kategorier än värnpliktiga.

Livränta utgår enligt följande, i 4 § i förordningen intagna tabell:

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kronor	
	intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 25 år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt 67 år	från utgången av den månad, varunder den skadade fyllt 25 år, intill utgången av den månad, varunder han fyller 67 år
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	40	40
25	50	50
30	65	70
33 $\frac{1}{3}$	75	80
35	80	85
40	95	105
45	110	120
50	125	135
55	140	155
60	155	175
65	170	195
66 $\frac{2}{3}$	175	200
70	185	215
75	200	235
80	215	255
85	230	280
90	245	310
100	275	350

Svarar invaliditetsgraden mot procenttal över tio, som icke finnes angivet i ovanstående tabell, skall livränta utgivas med det belopp för månad som enligt tabellen utgår vid närmast högre invaliditetsgrad.

I *motionerna* I: 314 och II: 405 sägs, att en uppräknig av ersättningsbeloppen framstår såsom särskilt angelägen beträffande de av omregleringsförordningen omfattade skadefallen under värnplikstjänstgöring m. m. Motionärerna fortsätta:

En förbättring bör i första hand åstadkommas för de ersättningstagare, som äro höggradigt invalidiserade. För helinvaliderna synes månadslivräntan rimligen böra höjas till 450 kronor i åldrarna 25—67 år och 350 kronor i övriga åldrar. I anslutning till grunderna för omregleringsförordningen torde förbättringar av proportionsvis mindre storlek böra medges vid partiell invaliditet, som motsvarar nedsättning av arbetsförmågan med minst tre tiondelar. Den i 4 § av omregleringsförordningen intagna tabellen bör lämpligen kunna ändras så, att månadsbeloppen vid 30—100 procents invaliditet bli följande i åldrarna under 25 eller över 67 år, respektive i åldrarna däremellan:

Invaliditet %	Livränta i kr. per månad
30	70 resp. 80
33 $\frac{1}{3}$	80 „ 90
35	90 „ 100
40	110 „ 125
45	130 „ 145
50	150 „ 165
55	170 „ 190
60	190 „ 215
65	210 „ 240
66 $\frac{2}{3}$	220 „ 250
70	230 „ 265
75	250 „ 290
80	270 „ 315
85	290 „ 350
90	310 „ 390
100	350 „ 450

De i 3 § 1 mom. angivna sjukpenningbeloppen å resp. 8: 50, 10: 50, 7: — och 9: — kr. böra höjas på motsvarande sätt och torde böra bli resp. 10: 50, 13: 50, 9: — och 12: — kr.

Kostnadsökningen blir icke av sådan storleksordning, att finansiella betänkligheter böra stå hindrande i vägen för dessa starkt motiverade ersättningsförbättringar. En automatisk minskning är att emotse, eftersom kostnaden hänför sig till ett äldre, i minskning varande bestånd av ersättningsfall.

V. Utredningar m. m.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1951 har chefen för socialdepartementet tillkallat sakkunniga för att inom socialdepartementet biträda med utredning angående översyn av bestämmelserna rörande den allmänna sjukförsäkringen m. m. I direktiven för utredningen, *socialförsäkringsutredningen*, uttalar departementschefen — efter att ha berört socialvårdskommitténs betänkande med förslag till yrkesskadeförsäkringslag — bl. a. följande:

Det synes mig obestriddigt, att genom en rationell samordning mellan den obligatoriska sjukförsäkringen och den obligatoriska olycksfallsförsäkringen — närmast då därigenom att sjukförsäkringen får övertaga regleringen av de kortvariga olycksfallen och under motsvarande tid av de långvarigare — åtskilliga fördelar skulle kunna vinnas. Här vill jag särskilt peka på den vinst, som det måste innebära för de försäkrade, om sjukhjälpn även vid olycksfall i arbete utbetalades av ett lokalt organ. Därigenom kunde sådana dröjsmål undgås som lätt bli en följd av olycksfallsförsäkringens centraliserade organisation. En samordning skulle vidare innebära en administrativ förenkling, i det att man därigenom skulle kunna

undvika att även det stora antalet snabbt övergående olycksfall gäve anledning till en ofta komplicerad prövning av frågor rörande olycksfallsförsäkringens tillämplighet. Jag tänker härvid bl. a. på sådana spörsmål som huruvida den skadade är att betrakta såsom arbetstagare i lagens mening, huruvida olycksfallet kan rubriceras såsom olycksfall i arbete resp. därmed jämställt olycksfall på väg till eller från arbetet eller huruvida en åkomma kan anses föranledd av olycksfall. En samordning mellan sjuk- och olycksfallsförsäkring skulle också vara av betydelse därutinnan att en rationellare lösning av problemet om placeringen av yrkessjukdomarna inom försäkringssystemet skulle kunna ernås.

Jag förordar därför att hela det problemkomplex det här gäller göres till föremål för omprövning av särskilda sakkunniga. Med beaktande av vad som tidigare i olika sammanhang i saken förekommit böra dessa sakkunniga klarlägga såväl möjligheterna att genomföra en samordning av sjukförsäkring och olycksfallsförsäkring som de fördelar och nackdelar, vilka äro förknippade därmed. Det bör utredas i vad mån förmånerna vid olycksfall i arbete skulle kunna utgå efter samma grunder som sjukhjälp i allmänhet. I synnerhet böra skälen för och mot en gemensam sjukpenningsskala inom sjukförsäkring och de första veckornas sjuktid inom olycksfallsförsäkring fixeras. Därvid bör prövas huruvida det är möjligt att låta olycksfallsförsäkringens skala bli gällande även för sjukförsäkring eller om man bör låta sjukpenningen utgå efter andra för de båda försäkringsgrenarna gemensamma grunder. Den tanken har också framförts, att det skulle vara möjligt att låta alla som ha viss minimiinkomst bli obligatoriskt försäkrade för visst grundbelopp och att obligatoriskt tillförsäkra de löneanställda en efter vederbörandes arbetsförtjänst avvägd tilläggssjukpenning med rätt för andra att frivilligt försäkra sig för motsvarande förmån. Kostnaderna skulle kunna tänkas fördelade mellan staten, arbetsgivarna och de anställda.

Den omständigheten att i det föregående talas om ersättning från sjukförsäkring under de första veckornas sjuktid för olycksfallsskadade innebär icke att vid utredningen ej bör övervägas även en förhållandevis lång sådan tid.

Såsom framgår av vad förut anförts bör finansieringsfrågan utredas med hänsyn till både de statsfinansiella möjligheterna och en ändrad konstruktion av sjukförsäkring. Det bör alltså undersökas på vad sätt statsverkets totala kostnader kunna nedbringas under det belopp, som skulle erfordras därest statsbidraget utginge efter de i sjukförsäkringslagen stadgade grunderna. I samband därmed bör prövas huruvida möjligheterna att genomföra en allmän sjukförsäkring underlättas genom ett etappvist genomförande därav även i annan ordning än som tidigare diskuterats. Frågan om karenstiden bör beaktas. Likaså bör såsom redan antytts övervägas i vilken omfattning arbetsgivarna böra deltaga i finansieringen av de båda försäkringsgrenarna.

Ett problem, som ej får förbises, är huruvida en sådan omläggning av försäkringssystemet varom det här är fråga bör föranleda ändring i det uppbördsförfarande, som lagfästs i fråga om den allmänna sjukförsäkringen.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt alla de skiftande administrativa

och organisatoriska spörsmål som uppkomma vid en samordning mellan olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen.

Departementschefen slutar med att framhålla, att den förordade över-
synen bör ske med all möjlig skyndsamhet.

I propositionen nr 81 till *innevarande riksdag* med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, m. m., har *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, anfört bl. a. följande.

Innan jag övergår till att behandla anslagsfrågan vill jag erinra om vad som tidigare anförts därom, att i lagstiftningen på detta område tid efter annan vidtagits ändringar till förmån för de försäkrade. Förändringarna ha dock ej givits retroaktiv verkan, vilket medfört att ersättningsnivån är lägre för tidigare olycksfall än för senare. Det huvudsakliga syftet med de år 1950 införda ersättningstilläggen var att åstadkomma en utjämning härvidlag. Även de förbättringar, som jag nu förordat för livräntetagare enligt 1901 års lag, ha samma utjämnande syfte. Emellertid har på senare tid penningvärdet undergått betydande förändringar; och enligt min mening utgör penningvärdets fall motiv till att pröva huruvida ej olika kategorier, som uppbära ersättning i anledning av yrkesskada, i en eller annan form bör beredas kompensation för stegrade levnadskostnader. Det är min avsikt att inom kort föranstalta om utredning av denna fråga. Jag räknar dock icke med att ett förslag i ämnet kan föreläggas årets riksdag.

VI. Utskottet.

1. Inledning.

Samtliga förevarande motioner beröra lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller med den lagen närbesläktade författningar. Utskottet har därför ansett sig böra behandla motionerna i ett sammanhang.

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår ha särskilda sakkunniga tillkallats för översyn av bl. a. den allmänna sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen. De sakkunniga, socialförsäkringsutredningen, ha också att undersöka möjligheterna till en samordning av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen och den obligatoriska sjukförsäkringen. I avbidan på denna utredning har departementschefen icke ansett det av socialvårds-kommittén i augusti 1951 framlagda förslaget till ny lag om yrkesskadeförsäkring böra föreläggas riksdagen.

I det läge, som olycksfallsförsäkringsfrågan sålunda befinner sig, måste enligt utskottets mening fordras starka skäl för att nu genomföra änd-

ringar i lagstiftningen om olycksfallsförsäkring, och sådana ändringar, som kunna föregripa eller försvåra en rationell samordning mellan nämnda båda socialförsäkringsgrenar, böra uppenbarligen icke komma i fråga.

2. Ny sjukpenningsskala m. m.

I motionerna I: 221 och II: 293 hemställes om en provisoriskt förbättrad sjukpenningsskala i olycksfallsförsäkringslagen, och i motionen II: 469 yrkas en väsentlig förhöjning av ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen m. fl. författningar.

Ersättningsbestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen erhöilo sin nuvarande lydelse vid 1948 års riksdag. Med hänsyn till pris- och löneutvecklingen ansågs det då angeläget att — utan avvaktan på socialvårdskommitténs slutliga förslag i ämnet — genomföra förbättringar av grunderna för ersättning vid olycksfall i arbete. Efter 1948 har följt en sådan försämring av penningvärdet och höjning av den allmänna lönenivån att ytterligare höjningar av maximibeloppen för ifrågavarande ersättningar nu framstå såsom fullt befogade. De gällande ersättningsgrunderna kunna enligt utskottets uppfattning icke längre anses tillfredsställande. Framhållas må, att redan socialvårdskommittén i sitt förslag till yrkesskadeförsäkringslag m. m. förordat betydande höjningar av maximibeloppet för olycksfallserättningarnas beräkning samt vidare uttalat, att ytterligare höjningar kunde bli aktuella inom en icke avlägsen framtid.

Frågan om ändringar i den nuvarande sjukpenningsskalan äger nära samband med det stora spörsmålet om samordning av olycksfallsförsäkringen och sjukförsäkringen. Vid prövningen av samordningsfrågan skola nämligen möjligheterna att införa en i viss utsträckning gemensam sjukpenningsskala för sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringen prövas. Förändringar av den nuvarande sjukpenningsskalan i olycksfallsförsäkringslagen måste därför ske med försiktighet för att icke den planerade samordningen skall försvåras.

Ehuru socialförsäkringsutredningen skall bedriva sitt arbete med all möjlig skyndsamhet, synes uppenbart, att det kommer att dröja ytterligare ett antal år, innan en ny yrkesskadeförsäkringslag kan träda i kraft. Med hänsyn därtill och till försämringen av penningvärdet anser utskottet att det bör övervägas, huruvida icke — under beaktande av samordningsproblemet — en provisorisk förbättring av grunderna för ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen snarast möjligt bör genomföras. I frågans nuvarande läge och då chefen för socialdepartementet — enligt vad som framgår av dennes svar i andra kammaren den 19 innevarande mars på fråga angående åtgärder för återställande av de sociala förmånernas realvärde — har sin uppmärksamhet riktad på spörsmålet, anser sig ut-

skottet icke böra föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om något förslag till ändrade ersättningsgrunder, utan utskottet förordar i stället, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giver till känna vad utskottet ovan anfört om denna fråga.

3. Indextillägg å livräntor.

Utskottet ansluter sig till de i olika sammanhang gjorda uttalandena om angelägenheten av att statsmakterna i största möjliga utsträckning sörja för att de olika sociala förmånerna icke förlora sitt realvärde. Särskilt angeläget är det måhända att försöka upprätthålla värdet av livräntorna inom olycksfallsförsäkringens område. Frågan huruvida man här, i likhet med vad som gäller inom folkpensioneringen, bör beträda vägen med en automatisk indexreglering har, såsom redogörelsen ovan utvisar, varit föremål för överväganden inom socialvårdskommittén. Jämväl socialförsäkringsutredningen torde vid översynen av sjuk- och olycksfallsförsäkringarna komma att pröva denna fråga. Utskottet anser sig därför icke nu böra taga ställning till om man för framtiden bör indexreglera dessa livräntor eller om man i stället bör kompensera livräntetagarna med särskilda ersättnings-tillägg allteftersom utvecklingen giver anledning därtill. Vad angår löpande ersättningar har chefen för socialdepartementet, såsom framgår av propositionen nr 81 till innevarande riksdag, uttalat, att enligt hans mening penningvärdets fall utgör motiv till att pröva, huruvida ej olika kategorier, som uppbära ersättning i anledning av yrkesskada, i en eller annan form böra beredas kompensation för stegrade levnadskostnader. Genom ämbets-skrivelse den 14 mars 1952 har riksförsäkringsanstalten fått i uppdrag att verkställa utredning av denna fråga. Med hänsyn till det nu anförda kan utskottet icke tillstyrka det i motionerna I: 359 och II: 465 framförda förslaget om en snabbutredning syftande till införande av indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar.

4. Invaliditetsbedömningen m. m.

Socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag innefattar i skilda avseenden avsevärda förbättringar i förhållande till nu gällande bestämmelser. I motionerna I: 315 och II: 411 föreslås, att vissa bestämmelser i kommitténs förslag, nämligen de som avse invaliditetsbedömningen, ersättning för skada på konstgjord lem eller annan protes och ersättningsrätten för olycksfall i skogsarbetarförläggningar m. m., nu skola — med en del smärre jämkningar — införas i olycksfallsförsäkringslagen. Även om det i och för sig kan synas önskvärt, att de föreslagna bestämmelserna snarast genomföras, kan utskottet icke tillstyrka, att dessa speciella frågor brytas ut ur förslaget och göras till föremål för särskild prövning. Frågorna

få prövas i samband med förslaget i sin helhet och under beaktande av samtliga remissyttranden m. m.

5. *Den s. k. omregleringsförordningen.*

I anslutning till den utredning, som enligt vad ovan anförts riksförsäkringsanstalten har att verkställa, och till de förslag, som kunna föranledas därav, torde jämväl komma att beaktas frågan om kompensation för stegrade levnadskostnader åt de värnpliktiga m. fl., som uppbära ersättning enligt den s. k. omregleringsförordningen. Såsom i motionerna I: 314 och II: 405 framhålles, synes nämligen penningvärdeförsämringen motivera en omprövning även av de enligt denna förordning utgående ersättningarna. Utskottet kan emellertid icke tillstyrka motionärernas förslag, att riksdagen nu — utan närmare utredning — skall besluta om ändrade ersättningsgrunder i omregleringsförordningen.

6. *Utskottets hemställan.*

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

- A. I. att riksdagen i anledning av motionerna I: 221 och II: 293 samt II: 469 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet ovan under punkt 2. anført angående frågan om provisoriskt förbättrad sjukpenningsskala i olycksfallsförsäkringslagen, m. m. ;
 - II. att motionerna I: 221 och II: 293, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
 - III. att motionen II: 469, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet under I hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
- B. att motionerna I: 359 och II: 465 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
- C. att motionerna I: 315 och II: 411 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
- D. att motionerna I: 314 och II: 405 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1952.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten*, Nils Elowsson, Sunne, Uhlén, Bengtson* och Nils Theodor Larsson;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Igelsbo, fru Nordgren, herrar Ryberg, Hagård*, fröken Höjer*, herrar Lundberg och Odhe samt fru Renström-Ingenäs.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Sunne* och *Jacobsson* i Igelsbo samt fröken *Höjer*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort erhålla följande lydelse:

1. Inledning.

Samtliga förevarande — — — (lika med utskottet) — — — ett sammanhang.

Såsom av — — — (lika med utskottet) — — — föreläggas riksdagen.

I det — — — (lika med utskottet) — — — i fråga.

2. Ny sjukpenningsskala m. m.

I motionerna — — — (lika med utskottet) — — — m. fl. författningar.

Ersättningsbestämmelserna i — — — (lika med utskottet) — — — avlägsen framtid.

Frågan om — — — (lika med utskottet) — — — skall försvåras.

Ehuru socialförsäkringsutredningen skall bedriva sitt arbete med all möjlig skyndsamhet, synes uppenbart, att det kommer att dröja ytterligare ett antal år, innan en ny yrkesskadeförsäkringslag kan träda i kraft. Med hänsyn därtill och till den fortgående försämringen av penningvärdet anser utskottet, att det bör övervägas, huruvida icke — under beaktande av samordningsproblemet — en provisorisk förbättring av grunderna för ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen snarast möjligt bör genomföras. Sedan förevarande motioner, I: 221 och II: 293, väcktes, har chefen för socialdepartementet — enligt vad som framgår av dennes svar i andra kammaren den 19 dennes på fråga angående åtgärder för återställande av de sociala förmånernas realvärde — uttalat, att han icke har för avsikt att i år förelägga riksdagen förslag i denna riktning. Enligt utskottets mening

kan den tekniska justeringen av den av socialvårdskommittén föreslagna sjukpenningskalan, som kan föranledas av en ny skattelagstiftning, verkställas relativt snabbt. Skäl föreligger därför enligt utskottets mening för det i motionerna framställda yrkandet att innevarande års riksdag får förslag i ärendet, så att de nya bestämmelserna kunna träda i kraft fr. o. m. ingången av år 1953. Utskottet föreslår, att riksdagen avlåter skrivelse till Kungl. Maj:t i detta syfte.

3. *Indextillägg å livräntor.*

Utskottet ansluter sig till de i olika sammanhang gjorda uttalandena om angelägenheten av att statsmakterna i största möjliga utsträckning sörja för att de olika sociala förmånerna icke förlora sitt realvärde. Särskilt angeläget är sålunda att bl. a. folkpensionerna bevara sin köpkraft oförändrad. Livräntorna på olycksfallsförsäkringens område — i de fall där vederbörande är till större delen beroende av förmånen — höra till samma kategori. Ytterligare onödigt dröjsmål med att garantera livräntornas realvärde vore olyckligt. Den försening, som ägde rum beträffande handläggningen av indexregleringen av folkpensionen, bör icke upprepas. Att vänta på att socialförsäkringsutredningen skall taga upp frågan komme med stor sannolikhet att avsevärt fördröja en lösning. Det förhållandet, att chefen för socialdepartementet, sedan motioner i ämnet väcktes, uppdragit åt riksförsäkringsanstalten att utreda frågan om revision av löpande ersättningar kan inte få tagas till intäkt för att försena indexregleringen för att trygga realvärdet. Utskottet tillstyrker sålunda, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt förslag till indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar.

4. *Invaliditetsbedömningen m. m.*

Socialvårdskommitténs förslag till yrkesskadeförsäkringslag innefattar i skilda avseenden avsevärda förbättringar i förhållande till nu gällande bestämmelser. I motionerna I: 315 och II: 411 föreslås, att vissa bestämmelser i kommitténs förslag, nämligen de som avse invaliditetsbedömningen, ersättning för skada på konstgjord lem eller annan protes och ersättningsrätten för olycksfall i skogsarbetarförläggningar m. m., nu skola — med en del smärre jämkningar — införas i olycksfallsförsäkringslagen. Vissa skäl tala mot att bryta ut speciella frågor ur förslaget. Några allvarliga olägenheter att behandla dem i särskild ordning torde emellertid icke kunna påvisas. De ifrågakvarande förbättringarna äro av sådan art, att man svårigen kan motsätta sig dem. Utskottet finner sig därför kunna tillstyrka bifall till motionerna.

5. Den s. k. omregleringsförordningen.

I motionerna I: 314 och II: 405 har yrkats, att riksdagen måtte vidtaga vissa i motionerna angivna ändringar i den s. k. omregleringsförordningens ersättningsgrunder. Utskottet delar den i motionerna framförda uppfattningen, att en uppräknig av ersättningsbeloppen beträffande de av omregleringsförordningen omfattade skadefallen under värnpliktstjänstgöring m. m. är i hög grad angelägen. Att ytterligare uppskjuta genomförandet av den genom den fortgående levnadskostnadsstegringen starkt motiveerade uppräknigen av ifrågavarande ersättningar bör enligt utskottets mening inte komma i fråga. Då vidare en höjning ur författningsteknisk synpunkt är enkel att genomföra och kan ske utan föregripande av det utredningsarbete, som på hithörande område sedan motioner i ämnet väckts har uppdragits åt riksförsäkringsanstalten, tillstyrker utskottet det i nu berörda motioner framställda yrkandet.

6. Utskottets hemställan.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

- A. I. att riksdagen i anledning av motionerna I: 221 och II: 293 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag till provisoriskt förbättrad sjukpenningskala enligt olycksfallsförsäkringslagen förelägges innevarande års riksdag å sådan tid, att erforderliga lagändringar kunna träda i kraft den 1 januari 1953;
II. att motionen II: 469, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet under I. hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;
- B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 359 och II: 465 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt förslag till indextillägg å livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen och anslutna författningar;
- C. att riksdagen med bifall till motionerna I: 315 och II: 411 måtte för sin del antaga följande förslag till

1) Lag

angående ändring i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 1, 8 och 14 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

1 §.

1 §.

Envar arbetare	— — — — —	i arbetet.
Såsom föranledd	— — — — —	skadan yppades.
Ersättning på	— — — — —	är indraget.

Vid bedömande, huruvida olycksfall i arbete föreligger, skall med olycksfall på arbetsområdet likställas olycksfall i skogsförläggning eller därmed jämförlig förläggning, där den försäkrade har bostad i anledning av det åtagna arbetet.

Såsom olycksfall	— — — — —	med arbetsanställningen.
------------------	-----------	--------------------------

Skada å konstgjord lem eller därmed jämförlig anordning skall, när omständigheterna tala därför, likställas med kroppsskada.

Kostnaden för	— — — — —	av arbetsgivaren.
---------------	-----------	-------------------

§ 8.

§ 8.

Vid bedömandet, i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den

Vid bedömande, i vad mån skadan åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas till skadans beskaffenhet och inverkan ej blott på den skadades förmåga i allmänhet att bereda sig inkomst av arbete utan även på hans förmåga att bedriva sitt yrke. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med

¹ Senaste lydelse, se beträffande 1 § SFS 1944:227 och beträffande 14 § SFS 1948:420.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

Undergår den skadade yrkesutbildning, som är ägnad att väsentligt minska skadans inverkan på hans förmåga att framdeles bereda sig arbetsinkomst och som, med hänsyn till skadans beskaffenhet, utbildningens omfattning och omständigheterna i övrigt, kan anses huvudsakligen syfta därtill, skall vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning under utbildningstiden även beaktas i vad mån utbildningen medför hinder för den skadade att utföra förvärvsarbete. Vid bedömning av arbetsförmågans nedsättning efter utbildningens upphörande må, om utbildningen kan antagas hava varaktigt minskat skadans inverkan på arbetsförmågan, skälig hänsyn tagas därtill.

14 §.

Begravningshjälp ävensom — — — — — antal ören.

Försäkringsrådet äger meddela föreskrifter om engångsutbetalning av livränta enligt 6 §, i den mån livräntan skall för viss tid, under vilken anpassning efter skadans verkningar beräknas inträda, utgå med högre belopp än därefter.

Har ersättningstagaren — — — — — utfående förverkad.

Agående sättet — — — — — förordnar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1952, dock att ersättningsanspråk i anledning av olycksfall, som inträffat före denna dag, skola bedömas enligt äldre lag.

2) Förordning

angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (militärsättningsförordning).

Härigenom förordnas, att 8 och 14 §§ förordningen den 2 juni 1950 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (militärsättningsförordning), skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

8 §.

Vid *bedömandet*, i vad mån *viss kroppsskada* åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas *ej blott* till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att *försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder*. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

Undergår den — — — — — tagas därtill.

14 §.

Begravningshjälp ävensom — — — — — antal ören.

Försäkringsrådet äger meddela föreskrifter om engångsutbetalning av livränta enligt 6 §, i den mån livräntan skall för viss tid, under vilken anpassning efter skadans verkningar beräknas inträda, utgå med högre belopp än därefter.

Har ersättningstagaren — — — — — utfående förverkat.
Angående sättet — — — — — förordnar Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952, dock att ersättnings-

anspråk i anledning av olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före denna dag, skola bedömas enligt tidigare gällande bestämmelser.

D. att riksdagen med bifall till motionerna I: 314 och II: 405 måtte för sin del antaga följande förslag till

Förordning

angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 262) angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Häri genom förordnas, att 3 § 1 mom. och 4 § förordningen den 2 juni 1950 angående omreglering av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

3 §.

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad i andra stycket stadgas, utgöra

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: *åtta kronor 50 öre* för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest *tio kronor 50 öre* för dag;

b) i annat fall: *sju kronor* för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem

(Föreslagen lydelse:)

3 §.

1 mom. Sjukhjälp enligt förordningen den 18 juni 1909 eller sjukpenning enligt förordningen den 18 juni 1927 under tid då kroppsskadan förorsakar förlust av arbetsförmågan (hel sjukhjälp eller sjukpenning) skall, där ej annat följer av vad i andra stycket stadgas, utgöra

a) om den skadade sammanlever med hustru eller har hemmavarande barn eller adoptivbarn under sexton år: *tio kronor 50 öre* för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest *tretton kronor 50 öre* för dag;

b) i annat fall: *nio kronor* för dag intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller tjugufem

år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest *nio kronor* för dag.

Har livränta — — — — —

4 §.

Livränta till den skadade skall för månad räknat utgöra det belopp, som enligt följande tabell svarar mot graden av arbetsförmågans nedsättning (invaliditetsgraden) och den skadades ålder:

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kr.	
	intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 25 år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt 67 år	från utgången av den månad, varunder den skadade fyllt 25 år, intill utgången av den månad, varunder han fyller 67 år
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	40	40
25	50	50
30	65	70
33 ¹ / ₃	75	80
35	80	85
40	95	105
45	110	120
50	125	135
55	140	155
60	155	175
65	170	195
66 ² / ₃	175	200
70	185	215
75	200	235
80	215	255
85	230	280
90	245	310
100	275	350

år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt sextiosju år, samt eljest *tolv kronor* för dag.

månadsbelopps beräkning.

4 §.

Livränta till den skadade skall för månad räknat utgöra det belopp, som enligt följande tabell svarar mot graden av arbetsförmågans nedsättning (invaliditetsgraden) och den skadades ålder:

Invaliditetsgrad uttryckt i procent	Livräntans månadsbelopp i kr.	
	intill utgången av den månad, varunder den skadade fyller 25 år, och från utgången av den månad, varunder han fyllt 67 år	från utgången av den månad, varunder den skadade fyllt 25 år, intill utgången av den månad, varunder han fyller 67 år
10	20	20
12	24	24
14	28	28
15	30	30
16	32	32
18	36	36
20	40	40
25	50	50
30	70	80
33 ¹ / ₃	80	90
35	90	100
40	110	125
45	130	145
50	150	165
55	170	190
60	190	215
65	210	240
66 ² / ₃	220	250
70	230	265
75	250	290
80	270	315
85	290	350
90	310	390
100	350	450

Svarar invaliditetsgraden — — — — — högre invaliditetsgrad.

Medför kroppsskadan — — — — — månad räknat.

På därom — — — — — gällande beräkningsgrunder.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1952 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.